

DVA NOVA SARAJEVSKA STEĆKA¹
TWO NEW EXAMPLES OF STEĆAK IN SARAJEVO

Sažetak

*Tekst je prikaz knjiga **Spomenica : (1950-2010) Filozofskog fakulteta u Sarajevu**, Sarajevo : Filozofski fakultet, 2010. i **Radovi Filozofskog fakulteta**, knjiga XIV/I, Sarajevo : Filozofski fakultet, 2010.*

Summary

*The text is a review of books: **Spomenica: (1950-2010) Filozofskog fakulteta u Sarajevu**, Sarajevo; Faculty of Philosophy, 2010 and **Radovi Filozofskog fakulteta**, XIV/I volume, Sarajevo; Faculty of Philosophy, 2010.*

Filozofski fakultet u Sarajevu nedavno je izdao dvije dragocjene publikacije – *Spomenicu* akademika Marka Šunjića (1927–1998), upravo na 12. godišnjicu njegove smrti, i časopis *Radovi Filozofskog fakulteta*, knjiga XIV/I, koji su posvećeni prof. dr. Ibrahimu Tepiću (1947–1997), povodom 60. godišnjice rođenja i 10. godišnjice smrti, čime su se dostojanstveno odužili ovim velikanima bh. historiografije.

U *Spomenici* **Marka Šunjića** visprenost urednika (prof. dr. D. Lovrenović) inicirala je i obezbijedila priloge najznačajnijih istraživača srednjovjekovlja ovih prostora (Ćirković, Kovačević-Kojić, Hrabak, Tošić, Šanjek), ali i kvalitetnih mlađih autora, tako da je *Spomenica* pravi biser historijske nauke na zadovoljstvo svih štovalaca Šunjićeva djela. U njoj je data biografija akademika Šunjića sa do sada najpotpunijom bibliografijom njegovih radova (E. Kurtović), te njegov rad „Slaveni nastanjeni na području Ankonitanskog distrikta u 15. stoljeću“, objavljen u Ankoni 1988. g. Pokojni akademik Sima Ćirković (preminuo u novembru 2009) u radu

¹ Prikaz knjiga *Spomenica : (1950-2010) Filozofskog fakulteta u Sarajevu*, Sarajevo : Filozofski fakultet, 2010. i *Radovi Filozofskog fakulteta*, knjiga XIV/I, Sarajevo : Filozofski fakultet, 2010.

„Jedan primer kruženja darova“ predstavio je dokument iz Državnog arhiva u Veneciji koji se odnosi na bosanske izrađevine od srebra i, kako je sam napisao, „dodajem vencu koji polažu kolege i prijatelji, skromni priložak koji povezuje Markovu postojbinu, Hercegovu zemlju, arhiv u kome je najviše radio i temu koja ga je posebno privlačila“. Desanka Kovačević-Kojić, nekadašnja Šunjićeva suradnica i kolegica, obradila je promet plikog srebra iz Srednje Bosne, po trgovačkim knjigama braće Kabužić, dok je u radu Franje Šanjeka nastavljena analiza crkvene povijesti bosanskog srednjovjekovlja radom „Katarska inicijacija i pristup crkvi bosansko-humskih krstjana (13–15. st.)“. Prilozi Bogumila Hrabaka („Žitno tržište Ferare i Dubrovčani, XIV-XVIII vek“) i Đure Tošića („Ispolice soli na Neretvi“) daju doprinos poznavanju ekonomske povijesti ovih krajeva, dok istrajni diplomatičar Milko Brković obrađuje sa paleografsko-diplomatičkog stajališta osam isprava o venecijanskom vraćanju Dalmacije Hrvatsko-ugarskom kraljevstvu. Opširniji prilog Dubravka Lovrenovića naslova „Profani teror-Sveta retorika“ na primjeru kako je bosanski vojvoda Radosav Pavlović postao „opaki pataren, bič katoličke vjere“ donosi vrelima dobro potkrijepljen, nadasve zanimljiv i aktualan tekst problematike upotrebe mirnodopske i ratne terminologije povijesnih izvora. Lovrenovićeva je zasluga ukazivanje na „povijesnu pozadinu“ i „kidanja hijerarhijskog zajedništva“, na jednoj strani, i krivovjerja na, drugoj strani, ali jasna argumentacija i kvalitetna analiza nagoni čitaoca na dublja promišljanja izvora političkog morala i vjerskog nacionalizma (vjerujem ne slučajno!). Gost iz Beograda Tibor Živković u radu o počecima Bosne u srednjem vijeku, analizirajući *kastra oikoumena* sačuvana u djelu *De administrando imperio*, donosi vrlo savremenu interpretaciju navedenih vrela, po kojoj je Bosna u trenutku nastanka te liste bila nezavisna kneževina. Najistrajniji mlađi istraživač ekonomske povijesti bosanskog srednjovjekovlja Esad Kurtović istražio je posjed porodice Kosača na otoku Šipanu, pa je, nakon depozita, trgovine, zemljišnjih posjeda, dao još jedan dragocjen doprinos ovoj zanemarenoj, a opet vitalnoj strani života srednjovjekovne Bosne. Prilozi autora Srđana Rudića, Milice Malović-Đukić i Amira Klike posvećeni su rodu Vlatkovića, porodici Zagurović iz Kotora i lašvanskoj vlasteli Šantić, čiji je najistaknutiji član bio tepčija Batalo. Ne bi se mogla prihvatiti bez zadržke tvrdnja iz, inače dobrog, rada Amira Klike da su „hrvatski historičari pokušavali bosanske tepčije izjednačiti sa hrvatskim, srpski sa srpskim tepčijama“ (str. 265, napomena br. 36) i pri tom navedeni stav argumentira samo od prije znanim tvrdnjama Miloša Blagojevića iz Srbije. U radovima nedavno preminulog akademika HAZU-a Luje Margetića, barda hrvatske pravne povi-

jesti, pojmovi tepčija i dad se komparativno obrađuju, jer nije neuobičajeno da isti termini u drugim sredinama imaju sasvim drugačije značenje, kao naprimjer termini „kaznac“ ili „kazančina“ koji su u bosanskom i npr. dubrovačkom pravu sa sasvim drugačijim značenjima. Šteta je što mladi autor nije obradio u ovom kvalitetnom radu ni rezultate hodoloških istraživanja lokalnih autora, prvenstveno Envera Sujoldića iz Travnika, koji su javno objavljeni i koji bi dali novi kolorit radu, prvenstveno sa aspekta ubikacije naselja i utvrda.

Neven Isailović je objavio značajne fragmente o rodu Hrvatinića u Dalmaciji koji upotpunjavaju dosadašnja saznanja o ovoj velikaškoj porodici, a autor Hrvoje Petrić je predstavio svoja istraživanja o doseljavanju pravoslavaca u Kraljevinu Slavoniju do početka XVI stoljeća.

Pravo osvježenje predstavlja rad Emira O. Filipovića o učešću bosanskih predstavnika na viteškim igrama u Budimu 1412. g. Autor je kao niko do sada obradio učešće Bosanaca na ovom međunarodnom skupu velikaša. Bogato potkovan vrelima ukazuje jasno na učešće bosanskog kralja Ostoje a ne kralja Tvrtka II, po dosadašnjim interpretacijama povjesničara.

Radovi Filozofskog fakulteta, knjiga XIV/1, posvećeni su drugom preminulom profesoru **Ibrahimu Tepiću (1947–1997)** u povodu 60. godišnjice rođenja i 10. godišnjice smrti, gdje su prezentirani radovi sa okruglog stola upriličenog tim povodom. Časopis donosi uvodno izlaganje dekana prof. dr. Srebrena Dizdara, te članke Vesne Mušeta-Aščerić, Zijada Šehića, sa bibliografijom radova, Husnije Kamberovića, Ismeta Dizdarevića, Edina Radušića, Fahda, Amile Kasumović, te Emira Filipovića. U dijelu *Članci i rasprave* (55–330) donose se historiografski radovi, uglavnom, nastavnika i saradnika Fakulteta, dok je hvale vrijedan prevod Zijada Šehića Asbotovog rada o životu u Sarajevu u austrougarsko doba. U vrijednom saopćenju Envera Imamovića „Arheološka topografija Donje Neretve prethistorijskog i antičkog doba“ ipak nedostaju rezultati savremenih istraživanja upravo ovog područja, dok je Esad Kurtović u već prepoznatljivom i bogato dokumentovanom stilu obradio Bišče i Blagaj kao središta Humske zemlje. Radovi Aladina Husića uvijek predstavljaju kvalitetan doprinos sagledavanju različitih vidova života i organizacije vlasti u osmanskome periodu, pa tako i kroz sagledavanje imamske službe u tvrđavama Bosanskog sandžaka, dok se Emir O. Filipović svojim radom „LajosThaloczy i bosanska heraldika“ definitivno potvrđuje kao istinski najkvalitetniji bosanski heraldičar danas.

Dragocjen dio časopisa predstavljaju bibliografije Ibrahima Karabegovića, Ahmeda Aličića, Dževada Juzbašića, Iljasa Hadžibegovića i Envera Imamovića, dok je veliki prostor dat prikazima, recenzijama i osvrtima (399–468) značajnih historiografskih djela i monografija. Ovom, danas apsolutno zanemarenom, historiografskom vidu sa časnim izuzetkom *Priloga* Instituta za istoriju iz Sarajeva *Radovi* se vraćaju u punom svjetlu, objavljujući prikaze i osvrte na najznačajnije monografije i studije i predstavljaju ne samo informativni i saznavni pregled, nego i jasan kritički stav autora prikaza.

Ukupno uzevši, *Radovi* Filozofskog fakulteta u Sarajevu predstavljaju stvarni povratak ovoga značajnog časopisa na znanstvenu scenu na kojoj je godinama u ovom dijelu Evrope imao istaknutu i nezaobilaznu ulogu u širenju naučne misli. Sama pojava *Spomenice* i *Radova* predstavlja radost za svakog istinskog ljubitelja, ali i jasan znak raskidanja sa dosadašnjom letargijom, vidljivo prisutnoj na ovoj visokoobrazovnoj instituciji, tako da su nastavnici i saradnici Fakulteta svojim trudom i radom ovim izvanrednim djelima podigli dva nova „sarajevska stećka“ (ne pretjerujem u ocjeni!), jer će svakom ozbiljnom istraživaču biti štivo i poticaj za daljnja vlastita istraživanja.

Ovim publikacijama Filozofskog fakulteta dva časna imena profesora Marka Šunjića i Ibrahima Tepića ostaju trajno zabilježena u povijesti bosanske duhovnosti. Hvala onima koji su u tome pomogli.